

Program

Agder Teater – Fjæreheia

Steinbruddet i Grimstad

Jesus Christ Superstar

Music: Sir Andrew Lloyd Webber

Lyrics: Tim Rice

14. juli - 4. august 2001

1 9 9 1

AGDER TEATER

2 0 0 1

Kjære publikum

I år er det 10 år siden Agder Teater ble etablert. I september 1991 hadde teatret sin åpningsforestilling med monologen «Dråges eventyrblanding». Forestillingen ble en stor suksess. Instruktør var Bentein Baardson som også var teatrets første kunstneriske leder.

Agder Teater er det siste regionteatret som er etablert i Norge. Etableringen kom på et tidspunkt da den økonomiske utviklingen av teatrene stoppet opp. I et nært og godt samarbeid med våre eiere, har teatrets ledelse og styre arbeidet for økt tilskudd til teatret hvert år. Våre eiere har hele tiden støttet teatret langt ut over det de har vært forpliktet til. Ønske fra regionen og eierne om et teater med høy aktivitet og kunstnerisk profil, er fulgt opp lokalt. Økning i tilskuddsrammene til teatret, er kommet gjennom vedtak i Stortinget. Kulturdepartementet har de to siste årene økt tilskuddsrammen til Agder Teater og for 2001 var økningen prosentmessig høy. Det tar vi som en anerkjennelse av teatrets innsats. Allikevel forventer vi fortsatt vekst slik at vi kan gi et bedre tilbud til regionen gjennom hele året

Næringslivet støtter opp om teatret gjennom Teaterlauget Agder, som består av Agder Energi, Ericsson og Telenor. Andre bedrifter støtter teatret med midler og tjenester. Et aktivt og levedyktig næringsliv krever et godt utbygd kulturtilbud i regionen.

Kunstnerisk er Agder Teater i vekst. Teatret er organisert som et prosjektteater som gir stor fleksibilitet. Prosjektteatermodellen gjør oss i stand til å produsere forestillinger som Jesus Christ Superstar og arrangere Den Internasjonale Figurteaterfestivalen som gjennomføres hvert annet år. Resten av året produserer vi forestillinger for vårt teater i Kristiansand og for turné i hele regionen.

I 1993 spilte vi den første forestillingen i Fjæreheia. «Catilina» ble en stor suksess og kravet om gjentakelse kom. I 1994 kjøpte Agder Teater steinbruddet og i 1999 sto anlegget slik vi ser det i dag, ferdig. Det er med stor glede vi i år inviterer til Agder Teaters første musikkteaterforestilling. At det ble «Jesus Christ Superstar» som ble valgt, er nesten en selvfølge og ideen ble allerede unnfanget i 1993. Stedet er som skapt for å vise 1970-tallets tolkning av Jesus-historien. Det er først i år vi har ressurser til å gjennomføre det.

Bentein Baardson har stått sentralt i den kunstneriske utviklingen i Agder Teater – Fjæreheia. Jeg er derfor takknemlig for at det er han som nå fører teatret inn i musikkteatrets verden. Jeg håper vi også i årene framover kan gi publikum gode opplevelser med et spennende program i Agder Teater - Fjæreheia.

En takk til alle medvirkende både på og bak/under scenen. Uten den utrolige innsatsen som utøves i noen få sommeruker, hadde dette ikke vært mulig å gjennomføre. En spesiell takk til alle som er fast tilknyttet Agder Teater og som etter en hektisk vinter/våresong også bruker store deler av sommeren i Agder Teater - Fjæreheia.

Jeg takker publikum for at dere slutter opp om våre forestillinger og sier vel møtt tilbake på Agder Teater enten i Fjæreheia, i Kristiansand eller på en av våre turneforestillinger.

Gunnar Grimstad
teatersjef

Opplevelsen

Vi er stolte og glade over den mottakelsen Agder Teater – Fjæreheia har fått i kulturnorge.

Det er blitt mer enn et bygg, mer enn en scene. Vi begynner å tro på at det faktisk er blitt et viktig kulturelt referansepunkt for ganske mange av de flere titusener mennesker som har besøkt stedet. De mange tilbakemeldinger fra inn og utland styrker oss i den troen. I tillegg vet vi at det er blitt et godt og mye omtalt eksempel på samarbeid i en region.

Mer enn det kunne vi ikke håpe på da vi tok skrittet fullt ut og på vegne av våre entusiastiske eiere, Grimstad Kommune, Aust- og Vest-Agder Fylkeskommune og Kristiansand kommune, etablerte stedet som en permanent scene for et par år siden. God støtte fra statlige myndigheter og våre samarbeidsparter i «Teaterlauget Agder» har gjort at vårt lille, men stadig voksende teater har tatt sjansen på at vi skal lykkes. Ikke bare med å bygge opp scenen, men også å fylle den med innhold av høy kvalitet.

I kveld er det «Jesus Christ Superstar» som forhåpentligvis tar deg med inn i opplevelsen. Et stykke som i første rekke har rørt og begeistret, men også forarget mennesker i noen tiår.

Ta deg tid til å snu deg mot den lyssatte fjellveggen og mot lyset fra den glisne ospeklendingen på vei ut i sommernatten. Forhåpentligvis blir bildet stående, kanskje minner det om noe som du har tatt med deg videre og som dermed har gjort noe med deg.

Vi har lagt til rette arenaen, opplevelsen er din!

Jan Inge Tungesvik
styreleder

Agder Teater A/S ble etablert i 1991, og fikk fra 1. januar 1995 status som regionteater/landsdelsinstitusjon med 70% tilskudd fra staten og 30% fra eierne. Eiere er Kristiansand Kommune (50%), Vest Agder Fylkeskommune (25%), Aust Agder Fylkeskommune (17%) og Grimstad Kommune (8%).

Hovedoppgaver for Agder Teater er:

- Spille teater på teatrets scener i Kristiansand og på turné
- Spille teater i steinbruddet i Fjæreheia
- Stå som arrangør av Den internasjonale Figurteaterfestivalen
- Forestå kulturhusdriften for Kristiansand Kommune.

www.agderteater.no

Ansv. utgiver: Agder Teater A/S,
Gunnar Grimstad
Programred.: Nina Hammersmark
Design: Jan Andersen
Reklamebyrå A/S
Foto: Kjartan Bjelland

Trykk: R. Stav Johanssen
Trykkeri A/S
Opplag: 5.000 stk.

Jesus Christ Superstar

Komponist: Sir Andrew Lloyd Webber

Tekst: Tim Rice

Oversatt av: Bjørn Endreson

Teaterforlag: Nordiska Strakosch Teaterforlaget

14. juli - 4. august 2001

Bentein Baardson *Regi*
Ingeborg Kvamme *Scenograf/Kostymedesign*
Hans Åke Sjøqvist *Lysdesign*
Håkon Berge *Musikalsk leder*
Per Elias Drabløs *Kapellmester*
Johan Osuldsen *Koreograf*
Bodil Kvamme *Dramaturg/Regiassistent*

Erik Røe *Jesus*
Heine Totland *Judas*
Noora Noor *Maria Magdalena*
Ketil Hugaas *Kaifas*
Marius Roth-Christensen *Annas*
Nils Christian Fossdal *Pontius Pilatus*
Anne Ma Usterud *Herodes*
Sigurd Sele *Simon Seloten*
Bård Steine *Peter*

Øvrige medvirkende:

Ketil Gudim: Soldat, Tilhenger, Prest, Spedalsk, Herodes Hoff, Folkemengde
Geir Gundersen: Soldat, Tilhenger, Prest, Spedalsk, Herodes Hoff, Folkemengde
Lars Jacobsen: Thomas, Pusher, Spedalsk, Herodes Hoff, Folkemengde
Yngve Marcussen: Bartolomeus, Horekunde, Spedalsk, Folkemengde, Presse
Haakon Strøm: Johannes, Dealer, Spedalsk, Folkemengde, Presse

Medvirkende fra Bårdarakademiet:

Øystein Kausrud: Jacob Alfeus, Flammeblåser, Soldat, Spedalsk, Folkemengde, Presse
Marvin Amoroso: Andreas, Kjøpmann, Spedalsk, Folkemengde, Presse
Glenn Nilsson: Jakob, Kjøpmann, Spedalsk, Folkemengde, Presse
Ola Magnus Svihus: Taddeus, Tilhenger, Spedalsk, Folkemengde, Herodes hoff
Geir Thomassen: Filip, Dealer, Spedalsk, Folkemengde, Presse
Ståle Tørring: Matteus, Hallik, Soldat, Spedalsk, Folkemengde, Presse

Bertil Fossli: Tilhenger, Dealer, Spedalsk, Folkemengde, Herodes hoff
Tom Arild Hansen: Tilhenger, Soldat, Prest, Spedalsk, Folkemengde, Herodes hof
Trond D. Holgersen: Tilhenger, Soldat, Prest, Spedalsk, Folkemengde
Geir K. Hytten: Tilhenger, Soldat, Prest, Spedalsk, Folkemengde, Herodes hoff
Sondre. K. Larsen: Tilhenger, Soldat, Prest, Mann, Spedalsk, Folkemengde
Mads Uppmann: Tilhenger, Soldat, Prest, Spedalsk, Folkemengde, Herodes hoff

Ida Brodal: Tilhenger, Kvinne, Spedalsk, Folkemengde, Herodes hoff, Soulengel
Cornelia Børnick: Tilhenger, Hore, Spedalsk, Folkemengde, Kvinne, Herodes hoff, Soulengel
Ingelin Becker Dahl: Tilhenger, Kvinne, Spedalsk, Folkemengde, Herodes hoff, Engel
Nina Dehle: Tilhenger, Kvinne, Spedalsk, Folkemengde, Herodes hoff
Lena Kristin Ellingsen: Tilhenger, Hore, Spedalsk, Folkemengde, Herodes hoff, Engel
Anna Kronborg: Tilhenger, Flammeblåser, Spedalsk, Folkemengde, Herodes hoff, Engel
Maria Schwenke: Tilhenger, Selger, Spedalsk, Folkemengde, Herodes hoff
Anneli Sollie: Tilhenger, Hore, Spedalsk, Folkemengde, Herodes hoff, Engel
Aud Elin Tuset: Tilhenger, Kvinne, Spedalsk, Folkemengde, Herodes hoff, Soulengel
Maria Wennersten: Tilhenger, Selger, Spedalsk, Folkemengde, Herodes hoff, Engel

Inspisient Nina Ruud
Teknisk sjef Ståle Ellingsen
Scenemester Jamel Nemer/
Torbjørn Bysheim
Rekvisitor Eli Tunold
Lysmester Ole Georg Bysheim/Thomas Gjestland
Lydsjef Frode Ytre-Arne
Lydtekniker Ulrik Ibsen Thorsrud
Lydkonsulent Claus Hansen
Sminkør Britt Skajaa
Lysprogrammering Ragnar Hornrtvedt
Prod. assistent Ane Lillehammer
Rekv. assistent Tormod Lindgren
Atti Wåga
Snekker/maler Alf Gunnar Huseth
Malerassistent Anthony Jared Higginson
Patinerings av kostymer Katrine Nylund
Systue Elisabeth Wennesland, leder
Bente Kyrvestad
Magda Stallemo Bakke
Jorun Severinsen
Mary Severinsen
Kristin Søvik
Marit Megaard
Følgespotkjører Simen Hefte Endresen
Jørgen Isaksen
Elise K. Ugland/Inger Annette Myhren
Mikrofoansv. Mette Wiksén Næser
Påkleder Ingrid Wiksén Næser
Veronika Brøvig Vallenes

Bårdar Akademiet AS har sitt utspring fra velrenommerte Bårdar Danseinstitutt (etabl. 1937), og har sitt tilholdssted i Oslo. Skolen består av en Danselinje med hovedfag i klassisk ballett, jazz og moderne dans, en Pedagoglinje i jazz med hovedfag i jazzmetodikk, pedagogikk, anatomi, musikkteori, dansehistorie, samt en Musikkteater og Artistlinje med hovedfag i sang- dans- og skuespillerteknikk.

NB Rana
Depotbiblioteket

Orkestret: **Per Elias Drabløs** - kapellmester/bass
Steffen Isaksen - repetitor/keyboard
Christer Fredriksen - gitar
Rolf Kristensen - gitar
Morten Reppersgård - keyboard
Kurt Liso - trommer
Tore Bråthen - trompet
Håvard Kittilsen - trombone
Jan Kåre Hystad - saksofon/floyte

Jesus på scenen

Av Paul Leer-Salvesen

Professor i teologi og filosofi

«Eg veit kje koss ein elsker ein som er slik som han er,» synger Maria Magdalena og Judas i hver sin bevegende scene og formulerer selve hovedspørsmålene i «Jesus Christ Superstar»: Hvem var denne Jesus fra Nasaret og hvorfor virket han så sterkt på dem som møtte ham?

Jesus fascinerer fortellere. I Det nye testamente, samlingen av skrifter fra de første generasjoner kristne, finnes det fire ulike utgaver av historien om Jesus. I tillegg ble det skrevet flere andre som ikke kom med i den kirkelige skriftsamlingen, for eksempel Maria Magdalenas evangelium og Tomas-evangeliet. Det ble fortalt om Jesus og laget bilder av Jesus både innenfor og i periferien av de kristne menighetene

rundt Middelhavet i de første århundrene av vår tidsregning. Selv om den kirkelige kanon fikk sin form på 400-tallet, har kanoniseringen aldri klart å kvele folks fantasi og skapertrang i forhold til den engasjerende Jesus-skikkelsen.

Det har vært perioder i kirkens historie der det ble brukt makt for å rydde av veien uautoriserte Jesusbilder. Noen bilder har vært for «jødiske», andre for «greske», for «menneskelige» eller for «guddommelige». De oldkirkelige bekjennelsene samlet seg om å si at Jesus var «sann Gud og sant menneske», ikke halvparten av hvert i et dualistisk skjema med en guddommelig ånd og en menneskelig kropp. Men denne bekjennelsen ble til etter århundrer med strid om hva det betyr at Jesus både er Gud og menneske. De kristologiske stridigheter handlet i

utgangspunktet om synet på hvem Kristus var, men de utløste svære filosofiske og religiøse debatter om selve virkelighetsoppfatningen og menneskesynet. Med historien om Jesus som fokus diskuterte kirkefedrene (og mødrene?) hvilket forhold det er mellom det åndelige og det kroppslige i tilværelsen.

Religiøse miljøer har alltid vært fristet til å tone ned eller neglisjere Jesu menneskelighet, hans kropp- og stedbundethet. For det kroppslige og sanselige står jo i mange religiøse systemer i motsetning til det guddommelige: Han gråt, han var svak og redd, munter og glad, sint og sulten, kanskje til og med forelsket. Når religionen vender seg bort fra denne verden og søker sannheten i andre dimensjoner, kan slike såre menneskelige trekk i Jesushistorien bli

anstøtelige. Men allerede Det nye testaments egne historiefortellere understreker at kropp og følelser, kjøtt og blod har en selvfølgelig plass i fortellingene om Mesteren. Det er som om Markus og hans kolleger insisterer på å bruke sin narrative kraft for å forhindre at Paulus og de andre systembyggende teologene skal trekke Jesus med seg bort fra jorda og inn i metafysikken.

Da kunstnere i det forrige århundre begynte å fremstille Jesushistorien i skjønnlitteratur, på scene og film, konsentrerte noen seg om å balansere så godt det bare er mulig mellom polene «sann Gud og sant menneske.» Andre kunstnere konsentrerte seg først og fremst om mennesket Jesus, mannen fra Nasaret. Skal tro om ikke de siste filmene og scenestykkene har vært de mest vellykkete. Det er et svært prosjekt å fremstille det guddommelige som del av et litterært univers, og de rent menneskelige sidene ved Jesus-skikkelsen er en kunstnerisk utfordring i seg selv.

Det er i dette bildet rockeoperaen «Jesus Christ Superstar» hører hjemme. Da Andrew Lloyd Webber og Tim Rice tok pulsen på sin egen samtid og fortalte historien inspirert både av Jesus-bevegelsen, blomsterbarna, hippiene og rocken, landet de tungt på ett narrativt alternativ: De ønsket å fremstille mennesket Jesus og realiserte prosjektet ved å vise at Jesus og kretsen rundt ham var dypt i slekt med den ungdommelige motkultur på slutten av sekstitallet og begynnelsen av syttitallet. Rockeoperaen fra 1971 er helt i tråd med dette prosjektet og avslutter historien med Jesu død. Norman Jewisons filmversjon fra 1973 som spilte inn det den gang eventyrlige beløp på 20 000 000 dollar, har en noe annen slutt som de frommeste i blant oss kan tolke som en åpning mot det guddommelige og en oppstandelse. Men for øvrig foregriper "Jesus Christ Superstar" skildringer av Jesu menneskelighet som vi forbinder med 80-tallets og 90-tallets Jesusfortellinger: «The Last Temptation of Christ», og fremfor alt den bevegende «Jesus of Montreal».

Når Jesus fremstilles som et menneske, kommer det reaksjoner og protester. «Jesus Christ Superstar» ble meget kritisk anmeldt i avisen «Christianity Today» i 1973. Den ble kalt en teologisk katastrofe. Men den ble

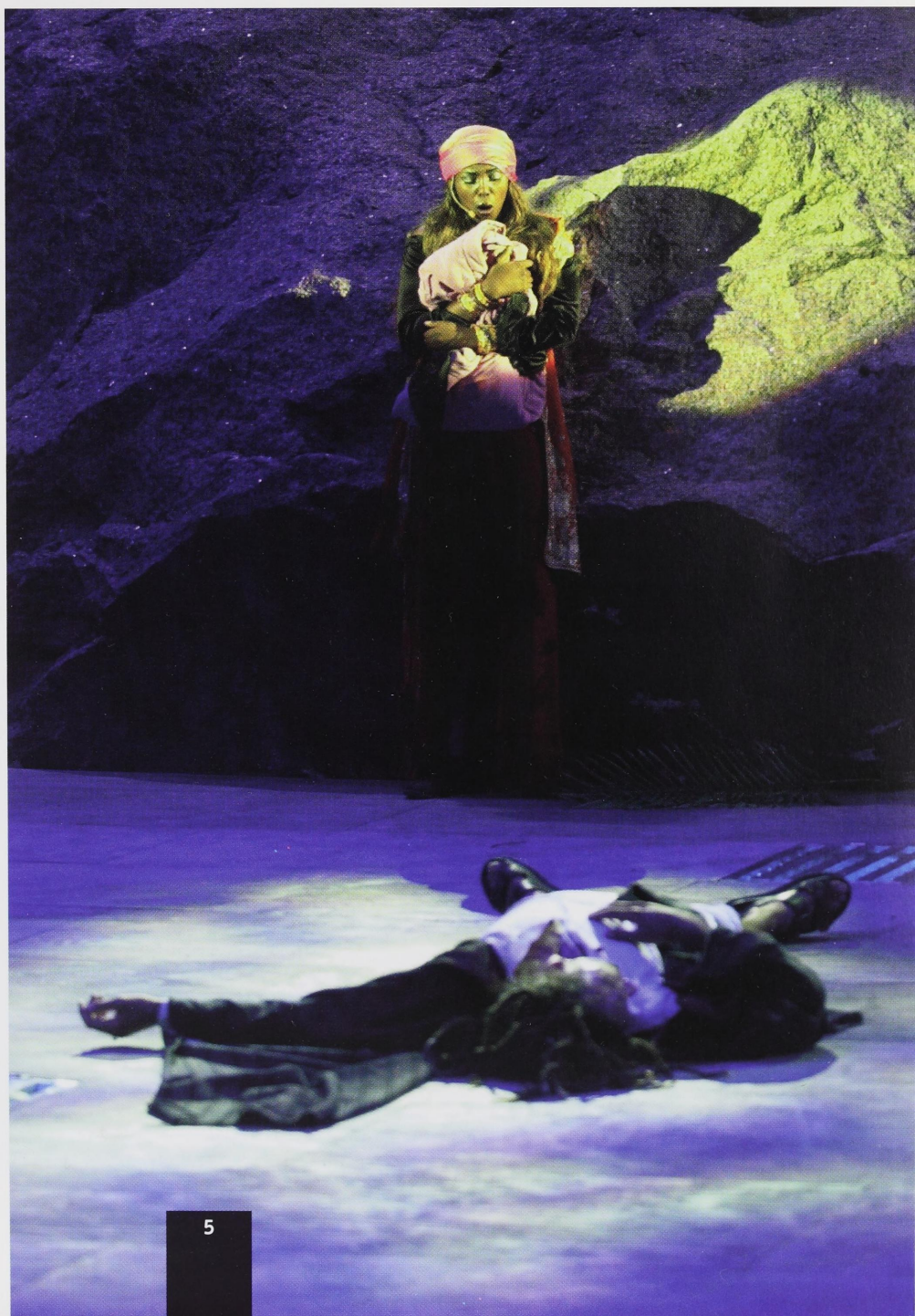
også kalt en økumenisk triumf fordi protestanter, katolikker og jøder kunne samle seg om en protest. Bruddet med «snille» Jesus-filmer som: «The Greatest Story Ever Told» fra 1965, var formidabelt. I 1965 talte Jesus Kristus temmelig direkte etter King James Version av Bibelen og var den guddommelige skikkelsen som skred frem over jorden nesten uten å berøre marken, enn si følelsene og sanseligheten i tilværelsen. I de nye, menneskelige Jesus-historiene er språket hverdagslig og hovedpersonene er dypt inne i en kontekst tilskuerne kjenner igjen som sin egen.

Et særpreg ved «Jesus Christ Superstar» er at denne musikalen konsentrerer hele oppmerksomheten om Jesu siste dager i Jerusalem. Dette er en pasjonshistorie og

på mange måter også en kriminalhistorie som starter med komplottet mot Jesus som ender med rettssak og henrettelse. Tim Rice har valgt å være «bibeltro» i forbausende høy grad. Det er de fire evangeliens narrative forløp for den siste uken av Jesu liv som er skjema også for rockeoperaen.

Et annet kjennemerke er at Maria Magdalena og Judas spiller de to sentrale rollene ved siden av Jesus selv, på bekostning av Peter og de andre disiplene, og også på bekostning av den sentrale kvinneskikkelsen i andre versjoner av Jesushistorien: Mor Maria.

Maria Magdalena har alltid fascineret fortellere. I bibelen er det svært uklart om hun er identisk med den «syndefulle»

kvinnen som sjokkerte en gruppe festdeltakere da hun salvet Jesus og tørket føttene hans med håret sitt. Ingen steder i de fire evangeliene finnes det direkte opplysninger om at hun har en fortid som prostituert. Likevel har religiøse tradisjoner og legender portrettert henne på denne måten, som et svært så kjødelig og sanselig innslag i Jesushistorien. I Maria Magdalenas evangelium som også skriver seg fra den første tid i urkirkens historie, er Maria portrettert helt annerledes: Her er hun Jesu yndlingsdiscippel, en kvinne med en autoritet som bygger på at hun stod Jesus nærmere enn noen annen og at hun derfor hadde kunnskap andre ikke hadde.

Vi kan bare gjette hvordan rollene virkelig var blant dem som stod Jesus nærmest. Men sett at dette ikke-kanoniske bildet av Maria er riktig: Hvis hun var kvinnen som var mer disippel enn selveste Peter, hadde da kirkens menn en særlig interesse av å fortelle andre historier om henne, for å fjerne denne kvinnen fra det hellige? «Jesus Christ Superstar» går ikke inn på disse sporene, men stykket foregriper den senere feministiske interessen for Maria Magdalena ved å fremstille henne som Jesu aller nærmeste. Det var hun som hadde hans fortrolighet. Det var hun som først koblet sin sterke og vanskelige kjærlighet til spørsmålet om hvem denne mannen egentlig var.

Dette spørsmålet stiller også Judas i rockeoperaen, og på samme måte som Maria Magdalena har Judas en

magnetisk tiltrekning på kunstnere og alle andre som stiller spørsmål der bibeltekstene slutter. Det står jo så forsvinnende lite om Judas i bibelen selv om halvparten av jordens befolkning kjenner navnet hans 200 år etter hans tragiske død: Judas var en av de tolv i den innerste krets, og han var kasserer i gruppen. Han forrædde Jesus ved å vise vei for dem som skulle arrestere ham, og han fikk penger for forræderiet. Han tok sitt liv etterpå, et selvmord som blir fremstilt som forbausende forståelig i den kristne tradisjon. Noen av de bibelske forfatterne har tydeligvis strevd med å forstå denne skikkelsen, og de har lagt til et forsøk på en teologisk forklaring: Judas handlet som han gjorde fordi han måtte gjøre det. Han hadde en rolle i et større frelseshistorisk drama som gjorde at han selv ikke hadde noe valg.

Det er dette sporet «Jesus Christ Superstar» følger, og som i en rekke andre romaner og noveller får vi sympati for Judas: Hvorfor i all verden skulle det gå ham så ille når svikeren Peter blir tatt til nåde igjen for et forræderi som er minst like ille? Slik dveler også «Jesus Christ Superstar» ved psykologien i Jesushistorien, de sterke følelsene, personene som med eller mot sin vilje er drivkrefter i det historiske forløpet.

Judas har åpenbart ikke skylden for drapet på Jesus. En slik forklaring blir for enkel, både for bibeltekstene og andre tekster. Men hvem har da skylden? Dette spørsmålet dirrer også

mellom linjene i de fire evangeliene i bibelen, og det stilles på nytt i andre Jesusfortellinger. For den kristne kirke har det i mange historiske epoker vært et fristende alternativ å legge skylden på «de andre», «de fremmede»: jødene. «Jesus Christ Superstar» kunne også tolkes i denne retningen, og Tim Rice fikk kritikk for fremstillingen av jødene både i rockeoperaen og filmen. Han ble beskyldt for å nøre opp under antisemittiske stemninger ved å fremstille hovedmotsigelsen i historien som en konflikt mellom Jesus og det jødiske folk og jødernes ledere. Dette er et sårt tema den dag i dag med klanger fra korstogenes retorikk til senere århundrers jødeforfølgelser som har hentet så mye av sin propagandistiske kraft fra myten om jødene som «Guds sønns mordere». Ikke minst i den religiøse og etniske smeltedigelen New York har man vært opptatt av at de kristne kirkene og kristen teologi må gå sin egen rasistiske og antisemittiske historie etter i sømmene.

Men «Jesus Christ Superstar» skisserer også de andre partene i komplottet som førte til historiens mest kjente justismord: Pilatus er der, han som utøver den romerske rett og er den eneste med myndighet til å utferdige dødsdommer. Mobben er der, dette spøkelset som kan dukke opp i alle etniske og kulturelle kontekster med sitt krav om å få en syndebukk som kan bære landsbyens egen skyld og elendighet bort fra kollektivet. Gud er der ...reiser ikke faktisk denne dypt

menneskelige Jesus-skildringen det vanskeligste av alle teologiske spørsmål: Hvilken rolle har Gud selv i historien om Jesu lidelse og død?

«Jesus Christ Superstar» møtte mange andre motsigelser da operaen og senere filmen gikk sin seiersgang over scener og filmlerretter i den vestlige verden: Er ikke Jesus for blek og svak? Er han ikke skildret som en litt stakkarslig antihelt, slett ikke som en som kan få himmel og jord til å skjelve?

Hvor er det blitt av den seirende, triumferende og oppstandne Kristus som de kristne kirker feirer? Hvor er det blitt av han som sitter ved Guds høyre hånd?

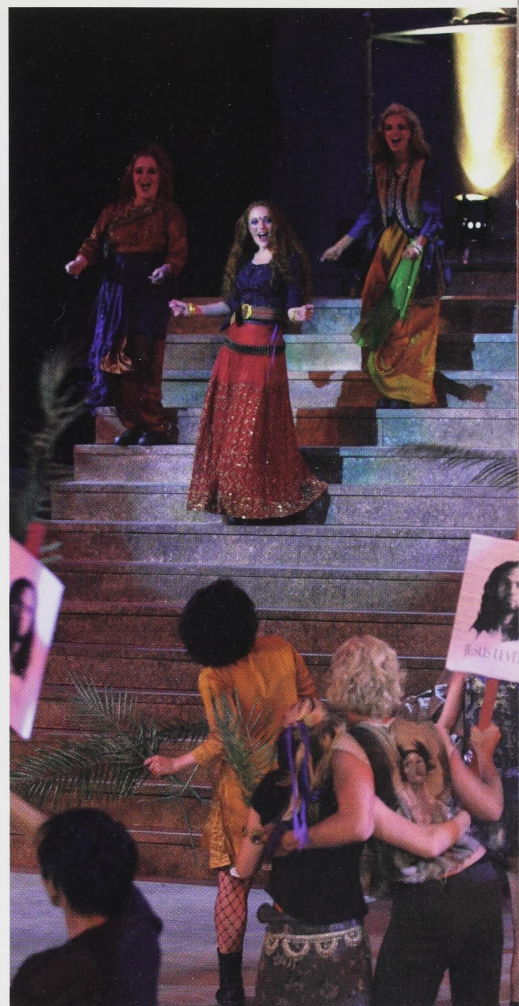
De fleste av disse innvendingene er dogmatiske og bunner i forestillinger om at en Jesuhistorie skal være trofast mot kirkens lære om Jesus Kristus. Noen innvendinger er også kunstneriske og bygger på forestillinger om at Jesusskikkelsen i de fire evangeliene er langt mer sammensatt enn det som kommer til uttrykk i denne rockeoperaen. Men til tross for innvendingene varslat nettopp «Jesus Christ Superstar» en ny epoke, kanskje også en ny generasjon, som vil ha seg frabedt diktater fra religiøse og dogmatiske autoriteter om hvordan historien om Jesus skal fortelles.

Er dette en sann historie?

Selvsagt er den sann – i samme grad som den løfter frem og tydeliggjør noen viktige trekk ved de siste dagene Jesus

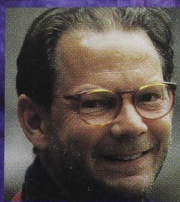
fra Nasaret levde. Sannheten i mer historisk forstand, er nokså ugjennomtrentelig for oss. Vi kan med høy grad av historisk sikkerhet hevde at Jesus fra Nasaret ble født noen år før vår tidsregnings begynnelse, og at han ble henrettet av romerne på et kors noe mer enn tredve år etterpå. Vi kan med stor sannsynlighet si at han i noen få hektiske år vandret rundt i Palestina og gjorde inntrykk på folk gjennom taler og praksis. Han samlet tilhengere. Han startet Jesusbevegelsen. Vi kan også med stor grad av sannsynlighet si at tilhengerne hans så på ham som Messias og Guds sønn, og at de hevdet at han sto opp fra de døde. Sannheten i eksistensiell forstand er et trosspørsmål, den gang som nå.

Men resten av historien da? Kristusdelen av historien, den hellige og guddommelige delen? Se, den sprenger rammene for det som fremstilles på scenen i Fjæreheia. Andrew Lloyd Webber og Tim Rice har neppe tatt mål av seg til å fortelle hele historien om Jesus en gang for alle. De har gitt oss en mulig tolkning av historien, og som i alt godt teater gir de tilhørerne en ordløs oppfordring om å fortsette der stykket slutter: Dere må finne deres tolkning av Jesushistorien. ■

**Bentein
Baardson**
instruktør

Bentein Baardson, nylig avgått teatersjef ved Den Nationale Scene i Bergen, har vært tilknyttet Agder Teater fra teatret ble etablert i 1991, først som kunstnerisk leder, senere som kunstnerisk konsulent. Han har spilt mange av de store rollene i verdensdramatikken, men de senere år har han bl.a. arbeidet som regissør for teater og fjernsyn. Han regisserte NRK's storsatsing - «Gåten Knut Hamsun», som både har gått på kino og blitt vist på fjernsyn. De siste årene har han bl.a. hatt regien på «Bakkantinnene» og «Cabaret» ved Den Nationale Scene i Bergen, «Hoffmanns Eventyr» ved operaen i Göteborg samt Rogaland Teaters «Garman & Worse». I år setter han for syvende gang opp en forestilling i Steinbruddet.

**Ingeborg
Kvamme**
Scenograf/
Kostymedesigner

Ingeborg Kvamme har sin utdanning innen scenografi og kostymedesign fra New York University, Tisch School of the Arts. Hun har en allsidig yrkesbakgrunn innen film, fjernsyn og teater. De siste årene har hun vært scenograf på kjente produksjoner som «Kunst» (-97), «Tolvskillingsoperaen» (-98), «A clockwork Orange» i (-99), «Glass» (-00), «Seks personer søker en forfatter» (-01) og «Erwartung» (-01). Ingeborg Kvamme er medlem av Norske Scenografer og Norsk Filmforbund, og har i kraft av sitt arbeid mottatt en rekke stipendier.

**Hans Åke
Sjøqvist**
Lysdesigner

Hans Åke Sjøqvist er en meget anerkjent svensk lysdesigner, med utdanning fra Yale University School of Drama. Han startet sin karriere i 1968 og ble ansatt ved Den Kungliga Operan i Stockholm i 1980, før han i 1985 startet sitt eget konsulentforetak. Blant annet hadde han ansvaret for prosjektering, innkjøp og installasjon av alt lysutstyr ved Göteborgsoperan i tillegg til at han arbeidet som lyssejef samme sted. Som lysdesigner har han gjestet en rekke storbyer i Europa og USA, og har hatt ansvar for en lang rekke kjente musicaler, opera-, ballett- og teaterforestillinger. I Norge har bl.a. Den Nationale Scene og Nationaltheatret hatt glede av hans lysdesign.

Håkon Berge
komponist

Håkon Berge har sin utdanning fra Rogaland Musikkonservatorium og fra Norges Musikkhøgskole, hvor han fikk sitt diplom i 1986. Berge er mest kjent for sitt arbeid med scene-musikk. Allerede som 20-åring ble han innlemmet i det dynamiske miljøet rundt Kjetil Bang-Hansen, som på 70- og 80-tallet hadde Rogaland Teater, Den Nationale Scene og Nationaltheatret som virkefelt. Som frilanser har Berge fungert som musikksejef, komponist og dirigent ved alle de større institusjonsteatrene i Norge, og har skrevet musikk til over 70 oppsetninger. Fra de siste årene nevner vi «Garman & Worse» (Rogaland Teater), «Bakkantinnene» (Festspillene Bergen), «Gåten Knut Hamsun» (NRK) og «Cabaret» (Den Nationale Scene). Han skrev også musikken til Rogaland Teaters «Peer Gynt»-oppsetning i 1978.

**Per Elias
Drabløs**
kapellmester

Per Elias Drabløs har sin utdanning fra tidligere Agder Musikkonservatorium i Kristiansand og fra Rytmik Musikkonservatorium i København. Han har vært ansatt som høgskolelektor ved HiA, Musikkonservatoriet siden 1992, og har lang fartstid som frilans musiker. I tillegg til å reise verden rundt med Secret Garden de siste årene, har han vært tilknyttet Agder Teater, og da særlig Kristiansand Barne- og Ungdomsteater, som kapellmester og musikkansvarlig ved en lang rekke oppsetninger. Han arrangerte også musikken og var kapellmester under musicalen «Nasareeren» i Agder Teater-Fjæreheia i fjor.

**Johan
Osuldsen**
Koreograf

Johan Osuldsen har sin utdanning innen musikk og dans fra henholdsvis Barratt Due's musikk institutt og Greta Dahl ballettskole. Som danser og sanger har han vært med på en rekke produksjoner, bl.a. Great Garlic girls, musicaler, Norges Montreux-bidrag, spillefilmer samt at han har vært danser for bl.a. Wenche Myhre og Lill Lindfors. Innen musikkproduksjon har han også vært produsent og medprodusent for en rekke kjente, norske artister. Han har siden 1990 hatt en rekke koreograf- og instruktør oppdrag for forskjellige teatre og NRK-produksjoner, hvor vi nevner Rondo (NRK, Petter Nome), «Crazy for you» (Oslo Nye Teater) «I leende live» (Chat Noir) og Riksteatrets «Robin Hood». Han har siden 1996 vært kunstnerisk leder for musikkteater og artistlinjen ved Bårdar Akademiet AS, men arbeider i dag som frilanser.

Bodil Kvamme
Dramaturg/regiass.

Bodil Kvamme er utdannet dramaturg ved universitetet i Bergen, Århus og Wien. Hun har arbeidet som frilans dramaturg ved de fleste teatre i Norge. Hun har vært assistent og dramaturg for Bentein Baardson i forbindelse med de fleste av hans produksjoner, og har også vært med i alle våre produksjoner i Fjæreheia. De de siste årene har hun jobbet med bl.a. «Bakkantinnene» ved Den Nationale Scene, «Hoffmanns Eventyr» ved Göteborg Operaen, «Garman & Worse» ved Rogaland Teater, filmen «Gåten Knut Hamsun» og «Den Stundesløse» ved Agder Teater. De tre siste årene har hun vært ansatt som dramaturg og kunstnerisk rådgiver ved Den Nationale Scene i Bergen. Det siste året hadde hun regien på «Erwartung» av Arnold Schönberg og «Quartett» av Henry Miller

Erik Røe

Erik Røe debutterer på teaterscenen i rollen som Jesus. Men som frontfigur og vokalist i bandet Baba Nation er han likevel meget scenevant, med spillejobber i bla Russland, Japan, Caribien og Island samt flere CD-utgivelser. Helt ukjent med teaterverdenen er han derimot ikke ved at han har skrevet teatermusikk og også hatt en av rollene på Sofies Verden-albumet. I tillegg har han hatt profilerte oppgaver som programleder for HitAwards 1999 på TV2 og Cadillac på TV Norge. Han sang den norske OL-sangen under Olympiaden i Nagano -98 og han dramatiserte Jan Eggums «Heksedans» som ble fremført under kulturbyåpningen i Bergen 2000. Før han satset for fullt på musikkkarrieren, gjennomførte han studier i sosialantropologi og idrett.

Heine Totland har studert sang ved Romerike Folkehøgskole, i Bergen og i Budapest, og har siden hatt sangen som levebrød. Han var sentral i Gli Scapoli, og jobber fremdeles med fem av sangerne derfra i vokalgruppen State, som snart er plateaktuelle samt at han også er i gang med sin første solo-cd. I 1998 alternerte han med Øystein Wiik på turneen «Stille natt, Hellige natt», og samme år spilte han Jesus i «Jesus Christ Superstar» i Moster Amfi, en rolle han gjentar denne sensommeren. Heine Totland har jobbet med de fleste norske artister, og synger duett med Silje Nergaard på hennes siste CD. Det siste året har han optrådt i en rekke sammenhenger i NRK TV, bl. a. i «Bit for bit» og «Sommeråpent».

Heine Totland

Noora Mohammed Noor, av mange kjent som Norges soul-dronning. Noora er 22 år gammel, kom til Norge som 7-åring og er opprinnelig fra Somalia. Hun ble allerede i 1996 oppdaget av Warner Music på en live-opptreden i Oslo. Hennes kritikerroste debutalbum «Curious» resulterte i prisen «Årets norske kvinnelige artist» 2000. Noora er spådd en lysende karriere av det engelske soulbladet «Blues and Soul» og har også optrådt på Notting Hill Festivalen i London. Som ambassadør for Norsk Folkehjelp bidrar hun i deres arbeid med informasjon spesielt rettet mot Afrika. CD-aktuell våren 2002.

Noora
Mohammed
Noor

Ketil Hugaas har sin sangutdannelse fra Bergen Musikkonservatorium før han i 1996 tok diplomeksamen ved Norges Musikkhøgskole med Ingrid Bjoner som professor. I en årrekke har han jobbet som frilans sanger innen opera/kirkemusikk, og har samarbeidet med Den Norske Opera og en rekke av landets distriktsoperaer. Han har vært med på en rekke urfremføringer, bl.a. Håkon Berges «Bakkantinnene» ved Den Nationale Scene under Festspillene i Bergen og Opera Vest med dertilhørende plateinnspilling, Ultimafestivalen samt radio/TV. Bor i dag i Stockholm hvor han er fast ansatt ved Den Kungliga Operan, og hvor han har hatt en rekke sentrale roller.

Ketil Hugaas

Marius Roth Christensen gikk fra 1992-1995 på Østlandets Musikkonservatorium, og kom deretter inn på Operahøgskolen i Oslo. Han vil for mange være kjent fra rockebandet Seigmen, hvor han var med fra 1990-99, og som fikk Spellemannsprisen i 1995. I tillegg var han med i gruppa Gli Scapoli. Marius kommer fra Vestfold og har vært med i en rekke lokale musikalprosjekter, samt prosjekter i regi av Vestfoldspillene og «Den glade enke» i Sandefjord sommeren 2000. Han jobber i dag frilans.

Marius Roth
Christensen

Nils Christian Fossdal utdannet seg ved Rogaland Musikkonservatorium og Statens Operahøgskole, og har lang sceneerfaring fra band, teater, musikkteater og opera i tillegg til at han arbeider som komponist. Han har hatt en rekke oppdrag ved Rogaland Teater, bla. spilte han tamburmajoren i «Woyzeck». Han synger i gruppen State, vært med i Gli Scapoli, og er tilknyttet dansekompaniet dybwikdans som komponist og sanger.

Nils Christian
Fossdal

Anne Ma Usterud, innfødt Kristiansandsjente, debuterte i «Tresse» i 1962 med «Presseshow». Deretter tok hun et opphold før hun reiste til Oslo og Chat Noir, hvor hun spilte sesongen 1968/69. Hun tok utdannelse som musikkpedagog (-73), og foruten sitt virke ved Musikkskolen har hun vært med i utallige lokale opp-setninger med bl.a. Det Dramatiske Selskab, Opera Sør og Byteatret. I tillegg hadde hun regien på Kåre Zakariassens stykke «Alle tiders bestefar». Anne Ma er også, sammen med sin mann Jan Erik, kjent som visesanger, - fra konserter, plateinnspillinger og TV-opptredener. Hun har tidligere vært med i Agder Teaters oppsetninger av «Den stundesløse», «Anne Franks Dagbok», «Kråka», «Jeppe på berget» og «Karius og Baktus».

Anne Ma
Usterud

Sigurd Sele har 4 år med sangutdannelse hos sangpedagog samt diverse kurs i drama. Han har deltatt i en rekke lokale teateroppsetninger som for eksempel hovedrollen i Johannes Hegglands «Sverdet og Krossen», «Kristkongane på Moster» samt vært aktiv som revyskuespiller og tekstforfatter. Flyttet fra Bremnes til Oslo i 1999 for å jobbe som fulltidsmusiker. «Jesus Christ Superstar» er ikke ukjent for Sigurd, som spilte rollen som Judas i Moster Amfi i 1999. I tillegg komponerer han musikk som etter planen skal utgis i 2002.

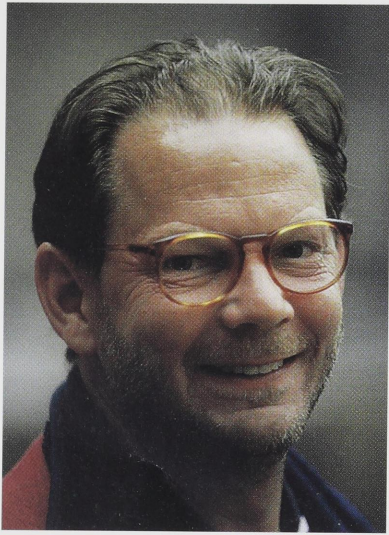
Sigurd Sele

Bård Steine har sin unge alder til tross (25 år), lang sceneerfaring fra teater, revyer, musicaler etc. Debuterte som 10-åring i rollen som Lillebror i «Karlsson på taket» på Oslo Nye Teater, og har ved det samme teatret også hatt roller i «Macbeth» og «Huset i skogen». Som musikalartist har han vært ved bl.a. Det Norske Teatret i «Ungen», Chat Noir i «I leende live» og «Damenes aften med gutta på slep» samt at han hadde en sentral rolle i «Grease» som turnerte store deler av landet i -99/00. I tillegg har han lånt bort stemmen til tegnefilmer som «Josef» og «Lady og Landsstrykeren», og han har en av hovedrollene i den årlige oppsetningen av «Åttemanssenka» på Oscarsborg.

Bård Steine

AGDER TEATER

10 år

Agder Teater er ti år, utrolig nok! Spådommene var mange og dystre da teatret satte i gang med 1,2 millioner – uten ansatte, kontorer, verksteder og scener. Til tross for at de offentlige tilskudd fremdeles ligger langt under for eksempel Hålogaland Teater, som det er naturlig å sammenligne Agder Teater med, – har teatret blitt en markant institusjon i det norske teaterlandskap. Teatret i Steinbruddet står som ett eksempel på hva Agder Teater har maktet i løpet av meget kort levetid.

I år gir vi oss i kast med historien om det mennesket som har betydd mest for de to tusen år vi har erfart. Hele vårt felles etiske og moralske fundament har sitt utspring ifra snekkersønnen fra Nazareth. I tillegg til Det Nye Testamentet, er det skrevet kilometervis av litteratur om mannen som gav oss en ny verdensanskuelse. Gjennom tidene har diktere behandlet denne historien i prosa, dikt, noveller, romaner og skuespill – men intet verk er så enkelt, direkte og gripende som Lloyd Webbers og Tim Rice' musikkspill. Flere har hevdet at den populære folketeatertradisjonen ble fornyet med nettopp denne musikal.

«Jesus Christ Superstar» har flyttet religionshistorien opp på scenen. Intet er vel viktigere enn å synliggjøre dette på Sørlandet, hvor religionen åpenbart står sterkere enn noen annen landsdel – med hele sitt spekter av religiøse uttrykksformer og ulike trossamfunn. Teatret har registrert og mottatt protester mot årets oppsetning. Dette forteller noe om hvor fremmed selv en mer populær, folketeatertradisjon er i vårt distrikt – men det er vel slik teatret skal befeste sin posisjon som underholder og provokatør. Den siste funksjonen burde være velkjent i de mer teaterfiendtlige miljøer, også Jesus skapte panikk ved sitt opprør mot fasttømrede lover, fortolkninger og konvensjoner.

Nær hundre medvirkende er med på denne oppsetningen. Takket være studenter fra Norges Musikk- og Danseakademi kan Agder Teater skryte av å ha samtlige av morgendagens musikalstjerner på scenen – samtidig. Solistene er hentet fra ulike musikkmiljøer som rock, funk, soul, rap, opera, jazz osv. Fellesnevneren for dem alle er at de i musikalsammenheng er nye, uventede og unge. Jeg er meget stolt over at de alle takket ja til denne spesielle sammenheng – på en unik teaterscene som er som skapt for

den historien som forandret verdensbildet. For åtte år siden sto jeg i Steinbruddet første gang – «Jesus Christ Superstar» var et av de manus stedet bad om, men av økonomiske grunner bestemte jeg meg fort for å la det bli med drømmen. At Agder Teater noen gang skulle få mulighet til å gjennomføre et slikt gigantprosjekt, forekom meg utenkelig og urealistisk. Men både Vårherres og teatrets veier er uransakelige, og med hverandres hjelp har vi åpenbart kommet dit vi er i dag!

Agder Teater feirer sitt tiårsjubileum rundt tusenårsskiftet med det teaterstykket som er blitt kalt «Et moderne mirakel om justismordet som gav oss en ny tidsregning».

At et lite regionteater gir seg i kast med et slikt prosjekt, viser hvilken kraft, vilje og kompetanse Agder Teater allerede har utviklet. Det bærer bud om en fremtid med vitalitet og kreativitet – forutsatt fullverdige tilskudd fra eierne, selvsagt.

Vi har grunn til å gratulere hverandre og bruke ti års erfaringer til målrettet arbeid i årene som kommer. Derfor bør vi også ønske oss alle: lykke til videre!

Bentein Baardson, regissør

Maria Magdalena

Maria Magdalena har fått navnet etter stedet hun kommer fra (etter at Jesus helbredet henne fra en psykisk sykdom, fulgte hun med ham fra Galilea til Jerusalem, og gav alt hun eide til Jesus og disiplene.)

Maria Magdalena var en av Jesu disipler, om det levner de nytestamentlige evangelier ingen tvil. Vår forestilling av Jesus omgitt av tolv disipler er i beste fall bare et utsnitt av et større og mer sammensatt bilde. Jesus har hatt flere enn de tolv, og i hans disippelfølge har det også vært en gruppe kvinner, «Kvinnene fra Galilea». Blant kvinnene fra Galilea har Maria Magdalena hatt en særstilling.

Apokryfe skrifter skildrer Maria fra Magdalena som en leder på lik linje med apostelen Peter. I mange gnostiske tekster er Maria Magdalena en framtrepende representant for Jesu disipler når den oppstandne Herre samtaler med dem og åpenbarer den kunnskap, gnosis, som er nødvendig for frelse. Hun kan opptre på linje med de mannlige disiplene, men i noen tekster er hun den disippel som er foretrukket framfor de andre og er dem overlegen. Maria Magdalenas privilegerte posisjon fører flere ganger til konflikt med mannlige disipler som ikke kan akseptere at en kvinne skal ha en slik status og autoritet.

Mariaevangeliet ble opprinnelig skrevet på gresk en gang i det annet århundre, og her fremkommer det en klar motsetning mellom Maria og Peter. (Peter spør om det virkelig kan være slik at Frelseren ville sagt slike ting til en kvinne, og holdt det skjult for de mannlige disiplene?) Peter og Andreas representerer ortodokse holdninger. De benekter gyldigheten av esoterisk åpenbaring, og avviser at kvinner kan ha lærautoritet. Mariaevangeliet går til frontalangrep på begge disse holdningene gjennom det portrettet det tegner av Maria Magdalena. Hun er Frelserens elskede og hun sitter med innsikt og kunnskap om Kristi lære som overgår den offisielle apostoliske tradisjon. Hennes overlegenhet grunner seg på syn og skjult åpenbaring, og kommer til uttrykk gjennom hennes evne til å gi de tvilende disiplene mot og vende dem til de gode. Navnedagen hennes er 22. juli: Magdalimesse.

Disiplene

Ordet disippel kommer fra latinsk *discipulus* = elev. Ordet apostel kommer fra gresk *apostolos* etter verbet *apostello*: å sende, og betyr altså sendebud eller befullmektiget.

PETER

Peter ble født omkring Kristi fødsel i Galilea. Hans egentlige navn var Symeon (gresk (Simon) Bar-Jona (sønn av Jonas), og han var den første biskop av Roma. At Peter led martyrdøden under Nero, er hevet over enhver tvil. Det fortelles at han etter egen anmodning ble korsfestet med hodet ned, for han mente det var en altfor stor ære å dø i samme stilling som Jesus.

ANDREAS

Andreas var sønn av Jonas i Galilea og bodde sammen med sin yngre bror Simon/Peter. Begge brødrene var fiskere og troende jøder. Vi vet ikke om han var rik eller fattig, gift eller ugift, men vi vet at han var venn av brødrene Jakob og Johannes, Sebedeus' sønner. Senere ble Andreas og Johannes disipler av døperen Johannes.

De to er de første apostler. Andreas løp av sted og hentet sin bror Simon. Dermed ble Andreas den første misjonær. Legenden forteller at Andreas misjonerte rundt Svartehavet og Hellas. Under keiser Nero, ble Andreas arrestert av stattholderen, kristenhateren Ageas, som prøvde å tvinge Andreas til å tilbe avgudene, noe han nektet. Det betydde

dødsdom, og i år 60 eller 62 ble Andreas bundet på et krysstilt kors, som deretter ble hetende Andreas-korset. I to til tre dager skal han ha prekt til folket i denne smertefulle stillingen før han døde.

JAKOB DEN ELDRER

Jakob var sønn av Sebedeus og Salome og bror av apostelen og evangelisten Johannes, som han hadde en fiskebåt sammen med. Jesus gav de impulsive og temperamentsfulle brødrene tilnavnet Boanerges, som betyr Tordensønnene. Etter tradisjonen var Jakob den eldste og broren Johannes den yngste av de tolv disiplene. Han var en av de tre nærmeste disiplene, sammen med Peter og Johannes.

Jakob var den første av apostlene som led martyrdøden, i det han ble halshogd med sverd etter ordre fra kong Herodes Agrippa den 1. ordre, for å tekkes de jødiske motstanderne av kristendommen. Jakob blir ofte fremstilt med et muslingskjell i hatten. Han blir også fremstilt med sverd, kors, pilegrimstav, bok eller skriftrull (apostelsymbol). Han fremstilles også som ridder.

JOHANNES

Johannes ble født som sønn av Sebedeus og Salome. Han og hans bror Jakob den eldre vokste opp i en from jødisk familie, og var godt kjent med datidens teologiske skrifter. Han var disippel av Døperen Johannes sammen med Andreas, bror til Peter.

Tradisjonen har alltid identifisert Johannes som den navnløse disippel som Jesus elsket, som lå ved Jesu bryst under den siste nattverd, han som sto under korset som eneste disippel og Jesus betrodde sin mor. Etter korsfestelsen tok han seg av Maria som en sønn som Jesus hadde bedt ham om, helt til hennes død. Deretter forlot han som de andre apostlene Jerusalem for å bringe budskapet ut i verden. Etter en legende fikk Domitian Johannes ført til Roma og etter flere grusomme torturmetoder befalte keiseren at Johannes skulle kastes i en kjele med kokende olje, men oljen skal ha forvandlet seg til et forfriskende bad.

Johannes skrev Åpenbaringsboken, Apokalypsen. Etter at Domitian var død i 96 og keiser Nerva hadde overtatt, ble tiltakene mot de kristne opphevet og den landflyktige Johannes kunne vende hjem. Han er den eneste av apostlene som døde en naturlig død.

FILIP

Filip var fisker fra samme sted som Peter og Andreas, og trolig disippel av Johannes døperen. Filip hadde den gaven det er å kunne stille de spørsmålene som er på alles lepper selv om det fikk ham til å virke dum eller tvilende. Etter tradisjonen skal Filip ha misjonert i Sørvestasia, og det nåværende Sør-Russland. Etter legenden ble han korsfestet i år 81 under keiser Domitian. Filip blir avbildet med latinsk eller Antoniuskorset (T-format) som tegn på hans martyrium med brød, som henviser til hans deltagelse i brødunderet.

BARTOLOMEUS

Om han vet man ikke noe særlig annet enn at han var en av Jesu tolv apostler. Han nevnes bare ett sted i Bibelen, og der står ikke annet enn navnet på arameisk; «Bar Tolmai», sønn av Tolmai (plogdrageren). Ham møtte Jesus gjennom sin venn Filip.

Etter tradisjonen forkynte Bartolomeus evangeliet i India, Mesopotamia og Armenia. Legenden forteller at han utrettet mange undre. I Armenia helbredet han datteren til kong Polimus, noe som førte til at hele kongefamilien omvendte seg til kristendommen. Bartolomeus fikk deretter det hedenske presteskapatet mot seg, og til slutt ble han tatt til fange, og dømt til «Persisk dødsstraff», det vil si flådd levende og deretter halshogd.

MATTEUS

Matteus ble født i Galilea tidlig i det første århundret. Han var sønn av en Alfeus og arbeidet som toller i Kapernaum. Det var en foraktet og forhatt yrkesgruppe i romernes tjeneste, de ble sett på som

landsforrædere og det ble allment antatt at de supplerte sin lønn med utpressing. De var utelukket fra det religiøse fellesskapet i templet og unngått i sosiale og forretningsmessige sammenhenger. Det er usikkert hvorvidt han ble martyrdrept ved korsfestelse, halshogging eller annet, - det som er sikkert er at han levde en martyrs liv. Noen sier han ble martyrdrept i Etiopia, andre sier i Persia eller ved Den persiske Golf. Han skal ha kjempet mot trollmenn og omvendt hedninger i store skarer.

THOMAS

Thomas var jøde og sannsynligvis av beskjedne herkomst, men vi vet ikke om han i likhet med flere apostler var fisker i Galilea før han fulgte Jesus. Mest kjent er historien om «Thomas tvileren». Han var ikke tilstede da den oppstandne første gang viste seg for apostlene for å overbevise dem om at han var stått opp fra de døde, og han ville ikke tro på det før han hadde sett naglemerkene i hendene og føttene og stukket fingeren sin i såret i siden.

Det er ført endeløse diskusjoner om Thomas' senere liv, men den mest hardnakkede tradisjonen er den som sier han forkynte evangeliet i India. Dit var han i følge en legende uvillig til å reise og skyldte på manglende styrke og at en jøde ikke kunne undervise indere. Da viste Jesus seg for en kjøpmann ved navn Abban, og solgte Thomas til han som slave for kong Gundafor som hersket over deler av India. Så dro Thomas av gårde til India, og det eneste han hadde med seg var den summen han selv var solgt for, 20 sølvpenger. Da det ble kjent at han var snekker og byggmester, ble han satt til å bygge et palass til kongen og ble gitt en mengde gull å bygge for. Deretter dro kongen ut på reise. I hans fravær bygde Thomas ingenting, men ga alt gullet til de fattige. Deretter dro han ut på landet for å forkynde og helbrede. Thomas led martyrdøden ved å bli stukket ned med en lans eller et spyd fra bakhold av en hedning.

JAKOB DEN YNGRE

Jakob skal ha vært Jesu bror. «Bror» på hebraisk betyr ikke bare kjødelig bror, men også fetter. Jakob spilte en framtrepende rolle på Apostelkonsilet i år 50. Han hadde tilnavnet den rettferdige og var den første biskop i Jerusalem og der led han martyrdøden i år 60., 62 eller 64. Han ble stenet til døde etter å ha blitt dømt av det høye råd i den romerske stattholders fravær. Han ble ført opp på templets tårn og inntrengende bedt om å oppfordre de forsamlede folk til ikke å tro på Jesus. Han gjorde det motsatt og ble deretter kastet ned, og slått til døde.

SIMON SELOTEN

Simon har tilnavnet Seloten, som kan tyde på at før han ble disippel var tilhenger av den strenge jødiske sekten selotene. Det er hevdet at han også er en av Jesu' brødre, som Jakob den yngre og Judas Thaddeus. Han skal ha blitt saget i to, og er derfor skytshelgen for tømmerhoggere og skogsarbeidere. Simons vanlige attributt er en båt, som antagelig henviser til en fortid som fisker.

JUDAS THADDEUS

Må ikke forveksles med Judas Iskariot. Vi vet ikke hvordan han ble disippel, og vi vet heller ikke noe om hans tidligere yrke. Han identifiseres etter tradisjonen med Judas, Jakob den Yngres bror. Apokryf tradisjon forteller at Simon fikk Egypt og Judas Mesopotamia som misjonsmark. Judas ble slått i hjel med en kul.

Legenden forteller at Simon Seloten og Judas Thaddeus møttes i Persia, hvor de ble utsatt for to trollmenn som tryllet fra giftige slanger. Men de to apostlene var ikke snauere enn at de dro frem kobraer og giftige huggormer fra sine klær og kastet dem på trollmennene. På grunn av all sytingen og klagingen (fra trollmennene) måtte de imidlertid få slangene til å suge opp giften igjen fra sine bitt.

Judas var lenge den glemte apostel fordi han hadde samme navn som forræderen Iskariot. Det finnes nesten ikke kirker innviet til ham.

Galskap

Av Jarle Bjørklund
konservator NMF

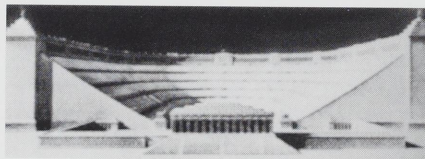
I 1934 fikk arkitekt Albert Speer sitt første store byggeoppdrag av Adolf Hitler. Det gamle Zeppelinfeldt i Nürnberg skulle rives og et nytt bygges. Zeppelinfeldt var et stort kaianlegg for skip – noe overraskende beliggende i Bayern, men det var en kai for luftskip. Her var også tribuneplasser for tilskuerne, som måpende så de store mastodonter stige opp og ned gjennom himmelrommet. Zeppelinerne ble et intermezzo i luftfartshistorien, men anlegget med sine tribuner kunne tjene nye formål. Landskapet var flatt og åpent og velegnet for nazistenes store parader. Fra og med Hindenburgs begravelse samme år (1934), hadde Albert Speer regi og scenografi ved de store opptrekk.

Da de gamle betongkonstruksjonene i Zeppelinfeldt var sprengt, gjorde Albert Speer en interessant observasjon: Betongen så ganske trasig ut som ruin; smuldrende, støvete og skitten og med rustne, krøllete armeringsjern stikkende opp og ut over alt. Speer utformet sine teorier om «ruinverdi» og fant i Hitler en lydør tilhører.

Hitler hadde besøkt Mussolini og ergret seg over italienerens stadige referanser til den fordums romerske høykultur med henvisninger til prakt-

bygg og ruiner. Dette var kulturminner Mussolini forsto å bruke for å oppildne sine landsmenn i troen på en ny storhetstid og et nytt imperium.

Noe utrygg nærmet Speer seg Hitler. Den germanske høykultur var forutsatt å vare i evig tid, og heller ikke dens byggverk var tiltenkt en tilstand i ruiner. Hitler nølte, men ble raskt besnæret av Albert Speers refleksjoner. Det gikk så langt at Speer fikk bygget en modell av det nye Zeppelinfeldt – som ruin. Den nye tids bygningsmateriale, betongen, ble følgelig forkastet til fordel for ordentlig stein.

Modell av Nürnberg Stadion

Gjennom de to følgende år (1934-36) fikk Speer i oppdrag å tegne et gigantisk anlegg i Nürnberg, der Zeppelinfeldt bare ville utgjøre en beskjeden del. Blant de mange imponerte innslagene var et stadion med 400.000 sitteplasser. Den holdt likevel ikke de olympiske mål. Hitler mente dette var uvesentlig. Neste olympiade ville bli holdt i Tokyo. Etter den tid ville samtlige olympiader arrangeres i Nürnberg, og tyskerne ville

selv fastslå standarden for den olympiske arena. Steinen til anlegget i Nürnberg skulle hentes fra hele det storgermanske riket – inkludert Norge.

Slik ble steinbruddet i Fjæreheia åpnet. Fjæregrenitten var vakker og lett å bearbeide. Den bærer sitt navn fordi den skyter opp som en boble som i store trekk avgrenses av tidligere Fjære kommune. Gjennom flere mindre steinbrudd var den blitt kommersielt utnyttet allerede fra 1870-årene. Den er eksempelvis brukt i dekorative innslag i Trefoldighetskirken i Arendal og i Skiens karakteristiske totårnskirke. Granitten ble også eksportert og bl.a. brukt i en bankbygning i Hamburg.

Speer hevder i sine erindringer at ved hans påvirkning av Hitler ble Paris spart for å legges i ruiner. Der var miljø- og bygningsverdien åpenbart høyere enn «ruinverdien». På hjemveien fra det erobrede Paris kom Albert Speer over en granittforekomst på et høydetrak 5 mil syd for Strasbourg. Her ble det allerede høsten 1940 etablert en liten, men likevel beryktet NN-leir (Nacht und Nebel – natt og tåke). Natzweiler var navnet. Sett mot denne bakgrunn kunne Speers interesse for vår hjemlige granitt fått uhyggelige konsekvenser.

Men her i Grimstad gikk det hele sømmelig for seg. Grunneierne i

Fjæreheia følte seg riktignok så presset at de følte det nytteløst å gå mot foretaket. De trøstet seg med at når galt skulle være, var det en liten slant å tjene.

Oppdraget med å ta ut stein ble overlatt et firma fra Fredrikstad og et i Oslo. Firmaene eksisterer fortsatt, men er uten arkivalia og minne fra sin virksomhet under krigen. På det meste var anslagsvis 25 mann i arbeid i de to bruddene som lå og ligger like ved hverandre. Noen tyskere var aldri involvert i Fjæreheia.

I Grimstad havn bygget det seg opp store mengder granittblokker for utskipning til Tyskland. Så langt kom aldri steinen. Ved freden ble partiet overtatt av Direktoratet for fiendtlig eiendom. «Hitlersteinen» ble brukt i terraseringer og veianlegg.

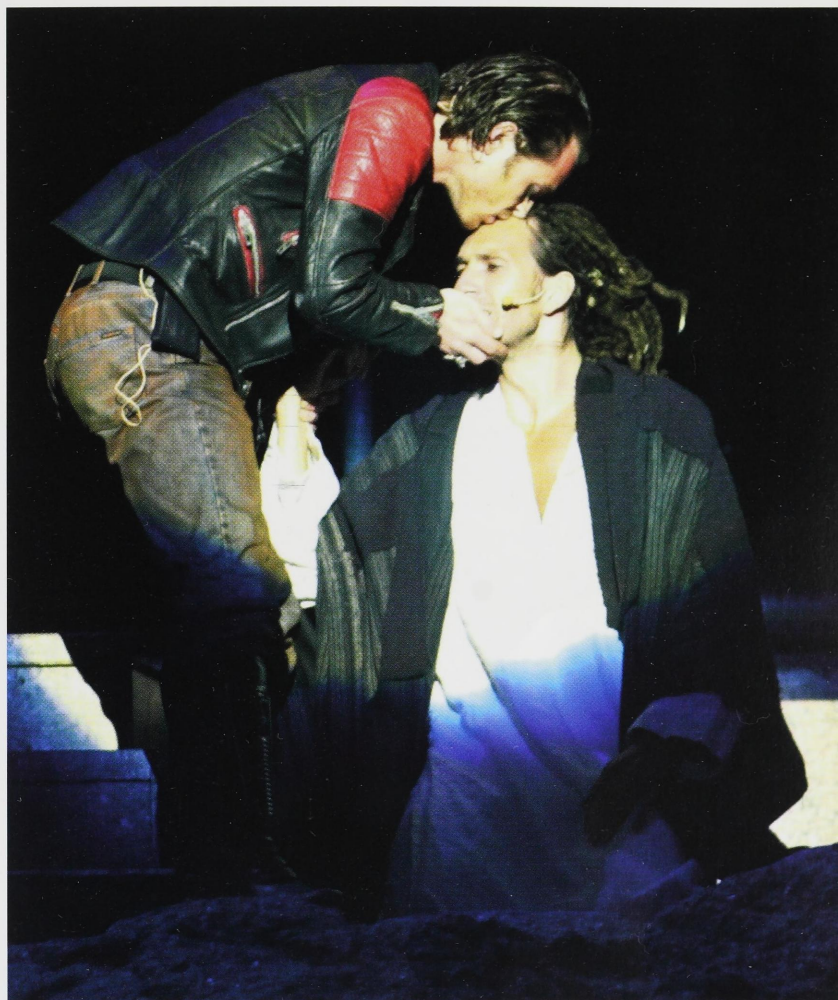
Nürnberg fikk aldri et stadion med 400.000 sitteplasser. Men «aldri så galt at det ikke er godt for noe»: Grimstad fikk et friluftsteater med seter til henimot 1000.

Det nærmer seg ti år for våre «galskaper» i Fjæreheia. Bentein Baardson m.fl. kom aldri med hallusinasjoner av Albert og Adolf-format. Men motsatt Adolf og Albert har Agder Teater hatt gleden av å se drømmene virkeliggjort. I betong. (Joda, noe osp også).

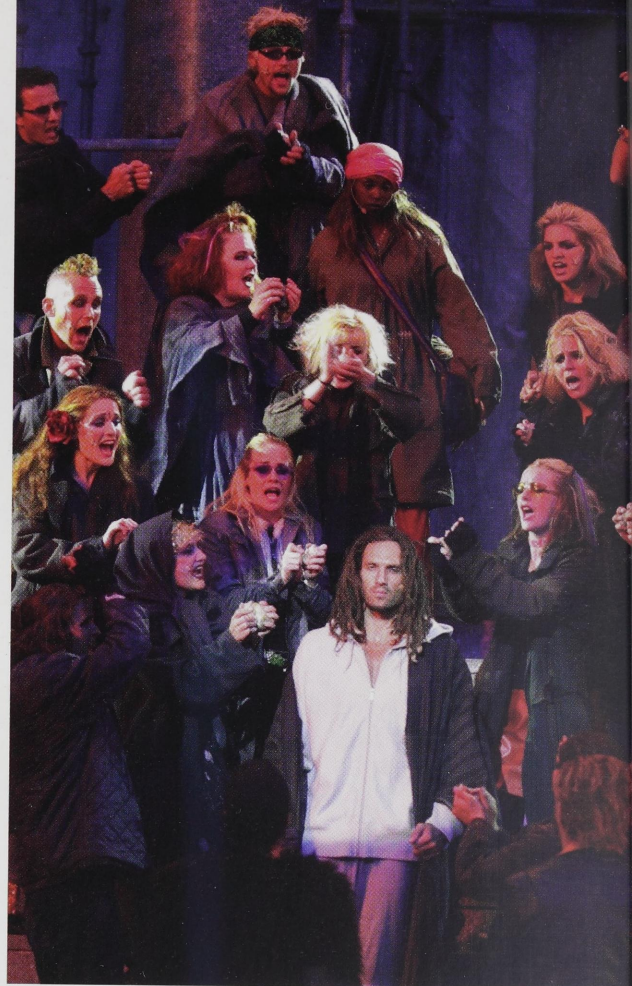
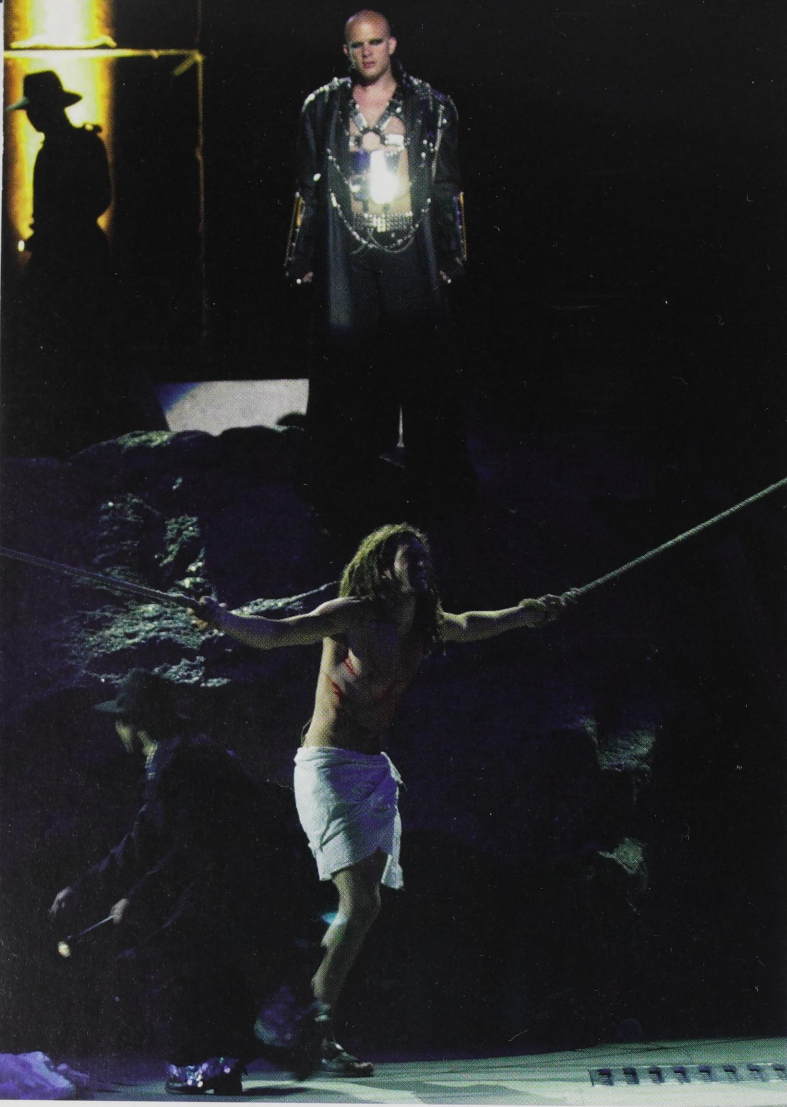
For Grimstad har «galskapen» i Fjæreheia grunnfestet byens posisjon som Ibsen-by: To sesonger med «Catilina», én med «Når vi døde vågner» og tre ganger «Peer Gynt» har vakt oppsikt både hjemme og ute. Nevnes skal også Ivar Bøksles Terje Vigen, Juni Dahrs Jeanne d'Arc og festival for countrymusikk.

Fjorårets store begivenhet, «Nasaréren», ble en gigantisk mønstring av energi, mangfold og kreativitet i en liten, norsk kystby - et skoleeksempel på hvilke krefter som kan forløses med små midler og sterk vilje til positivt samarbeid. Her flyttet «folket» seg fra tribunene til scenen og dro nye tusener meg seg til å fylle de ledige seter.

Som «en av de mange» som ikke var på «Stine Sofie-konserten», men henvist til å oppleve bleke refleksjoner av virkeligheten gjennom TV, opplevdes det hele likevel underlig nært og berørende. Man fikk også en fornemmelse av de mangfoldige muligheter som er gitt Agder ved dette steinbruddet. I de fleste bygninger vil takhøyden begrense de spenstigste spill. I Fjæreheia mangler det tak. ■

Billettbestilling:

Agder Teater, Kristiansand
Tlf.: 38 02 43 00 (11-15, 11-14), Fax: 38 12 29 29
www.agderteater.no

Grimstad Kulturhus
Søn-fre kl. 15.30-22.00. Tlf.best. 37 04 40 00
kl. 15.30 - 17.00. Automatisk billettbestilling 820 00 510.
Forestillingsnr. 0539

Takk til:

Den Nationale Scene v/Bjarte Våge
Rogaland Teater

S.A.T.S GRIMSTAD - Tlf. 37 04 22 33

Eva Wiksén Næser
Grefstad Jernvare, Grimstad
Grimstad Kommune
Luftfartsverket
Canon Norge

Teaterlauget Agder

Agder Teater A/S, Telenor og Vest-Agder Energiverk etablerte «Teaterlauget Agder» i februar 1998. I desember 1998 kom Ericsson med som fjerde medlem. Det arbeides videre med å utvide medlemstallet til 5.

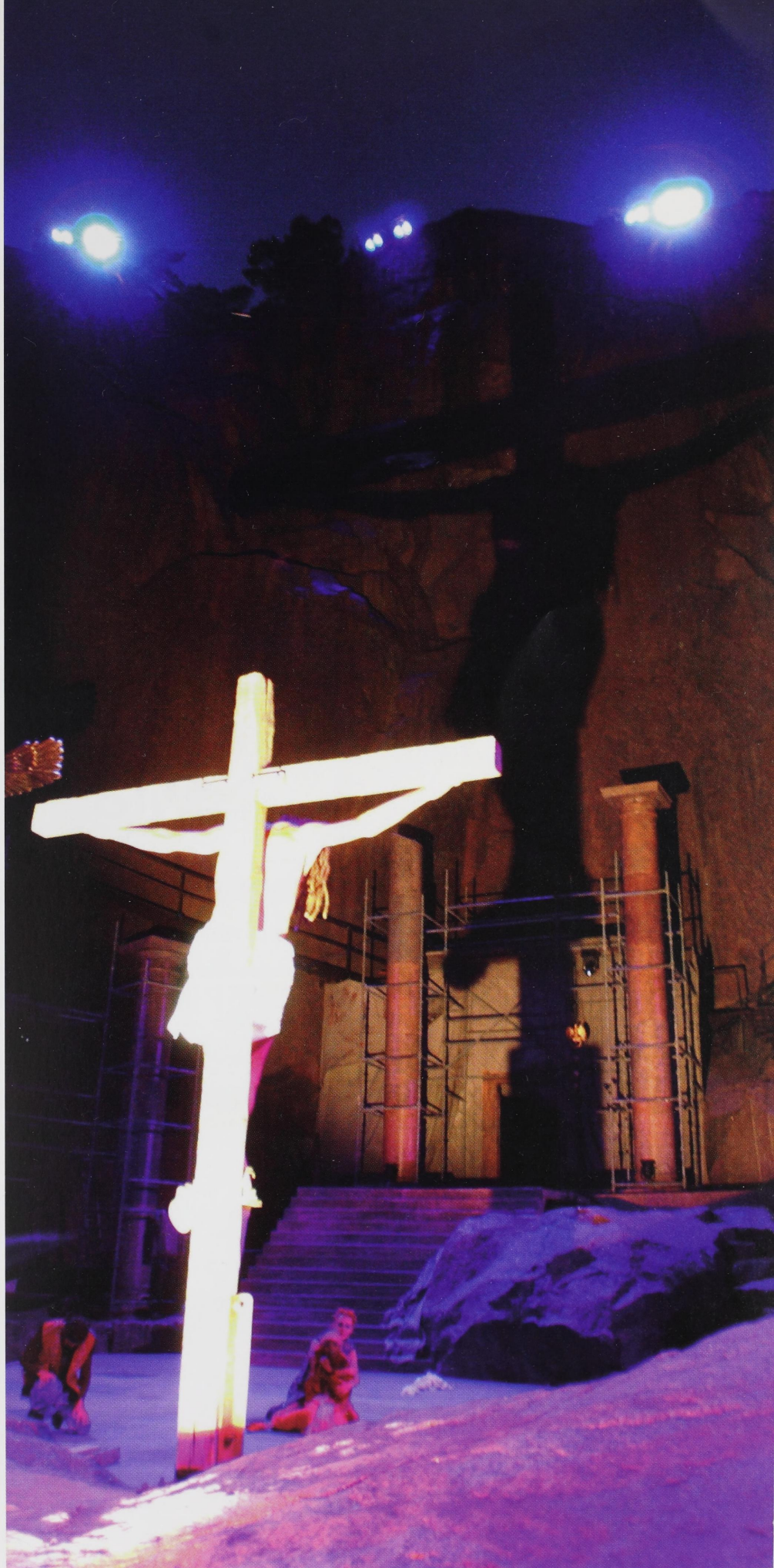
Samarbeidsavtalen gjør at teatret kan øke sin aktivitet med større og flere produksjoner. Samarbeidet gjør at teatret får en større kontaktflate i regionen, og Teaterlauget er et viktig redskap i utviklingen av samspillet mellom næringsliv og kulturlivet på Agder.

Melodiene:

1. Ouverture
2. Himmel i vår draum
3. For eit surr
4. Skjønar ikkje
5. Alt blir så bra
6. Jesus må døy
7. Hosanna
8. Simon Seloten
9. Stakkars Jerusalem
10. Pilatus drøymer
11. I Templet
12. Eg veit ikkje
13. Dømd for all tid
14. Blodpengar
15. Nattverden
16. Eg spør deg
17. Arresten
18. Peter fornektar
19. Krist og Pilatus
20. Songen til Herodes
21. Kan vi byrja om att?
22. Judas døyr
23. Dommen
24. Superstar
25. Johannes 19:41

Vi støtter kulturen i Grimstad:

**Bergshav
Management AS**

Adresse: Postboks 8 - 4891 Grimstad
Telefon: 37 25 63 00 - Telefaks: 37 25 63 01
Telex: 21865 BEHAVN - E-post: mail@bergshav.com

**Grimstad
Turistkontor** Helårs-
åpen
turistinfo

Smith Petersensgt. 3, 4876 Grimstad
Tlf: 37 04 40 41 - Fax: 37 04 93 77
turistkontoret@grimstad.kommune.no
www.grimstad.net

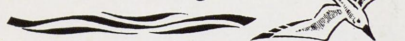
Depotbiblioteket

02sd 04 333

GRIMSTAD HOTELL

Et sted Du blir glad i

Kirkegaten 3 - 4878 Grimstad, Norway

Teaterets
venner er
våre venner

nettbus

RIMI

ODDEN STORMARKED

**Norlandia
Sørlandet Hotell**

Televeien 9/21, 4891 Grimstad - Tlf. 37 09 05 00
E-mail: service@sorlandet.norlandia.no

Dr. Berg

Spiseri & Kro
Tlf. 37 04 44 99

**IGLAND
GARASJEN**

-en sikker investering!

IGLAND INDUSTRIER AS
Bergemoveien 45, P.B. 241, 4892 Grimstad
Tlf: 37 25 70 70 • Fax: 37 25 70 71

Bennett Ferie

Centrum Reisebyrå AS

Storgt. 90 - 4877 Grimstad
Tlf. 37 25 73 00 - Faks: 37 25 73 01

MANDAL - KRISTIANSAND - GRIMSTAD - ARENDAL

SPAREBANKEN SØR

www.sparesor.no

KREDITKASSEN
Grimstad

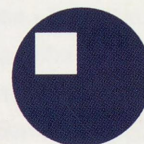
- en enklere og bedre bank

Telefon: 37 25 12 10
Telefax: 37 25 12 50

Sørlandets største bokhandel

P.M. DANIELSEN
BOKHANDEL

Torvet Arendal Tlf. 37 00 98 00 Grimstad, Storgt. Tlf. 37 04 05 25
Arenasenteret Tlf. 37 02 54 54 Sørlandssenteret Tlf. 38 04 06 44

ØSTERENG&BENESTAD

Henrik Ibsensgt. 10 A
4878 Grimstad
Telefon 37 04 13 88
Telefaks 37 04 37 01

www.ostereng.no

Haven Brasserie

Italiana Ristorante

Storgata 4., 4876 Grimstad - Tel. 37 04 45 91

Vesterled 23
4879 Grimstad
Norway
Tlf. 37 04 10 22

**Helmers-
HOTEL
hus**

J.B.UGLAND HOLDING AS

www.agderteater.no

Vi takker våre samarbeidspartnere:

Radisson SSS
HOTELS & RESORTS

Schindler

The Elevator and Escalator Company

AGDER TEATER

Agder Teater AS

Kongensgt.2, Postboks 582, 4601 Kristiansand

Tlf: 38 12 28 88 Fax: 38 12 28 80

E-post: adm@agderteater.no